

STUDII ȘI ARTICOLE

DESPRE PRIMELE DESCOPERIRI NEOLITICE TIMPURI DE LA BOROȘTENI-PEȘTERA CIOAREI (COMUNA PEȘTIȘANI, JUDEȚUL GORJ)

Ioan Alexandru Bărbat

Rezumat. Prin acest articol am urmărit prezentarea unui mic lot de fragmente ceramice neolitice timpurii (13 piese), a căror descoperire a fost efectuată la Boroșteni-Peștera Cioarei (comuna Peștișani, județul Gorj), ca urmare a cercetărilor arheologice din anii 1954 și 1981. Situl *Peștera Cioarei* este consacrat în bibliografie prin descoperirile din paleoliticul mijlociu și superior, fiind mai puțin cunoscut pentru orizonturile cronologice ulterioare, cum ar fi cele ale neoliticului timpuriu.

Din punct de vedere cronologic, materialele ceramice descrise în acest studiu, identificate în timpul săpăturilor arheologice din grotă Cioarei, aparțin unei faze timpurii a complexului cultural Starčevo-Criș, cel mai probabil de la începutul mileniului VI a.Chr.

Apariția unui nou sit Starčevo-Criș timpuriu în partea de nord-vest a Olteniei este cu totul interesantă, fiind foarte probabil rezultatul pătrunderii unor grupuri de comunități neolitice dinspre valea Dunării spre sudul Carpații Meridionali, eveniment care are loc în contextul neolitizării Bazinului Carpatic și a zonei înconjurătoare.

PUNCTE CU MATERIALE STARČEVO-CRIȘ DESCOPERITE RECENT ÎN JUDEȚUL TIMIȘ

Dan-Leopold Ciobotaru, Octavian-Cristian Rogozea, Petru Ciocani

Rezumat. Prezentul studiu își propune să introducă în circuitul științific opt situri încadrate în neoliticul timpuriu, mai exact în faza III a culturii Starčevo-Criș. Sub aspectul amplasării, șase situri sunt poziționate în Câmpia Arancăi și două situri în Câmpia Moșnița, pe de o parte, crescând numărul încă foarte scăzut de situri cunoscute, iar pe de altă parte contribuind la reconstrucția și înțelegerea mai detaliată a rețelei de așezări neolitice timpurii.

EXPLOATAREA RESURSELOR ANIMALIERE ÎN DAVA GETO-DACICĂ CÂRLOMĂNEȘTI, COMUNA VERNEȘTI, JUDEȚUL BUZĂU

Georgeta El Susi

Rezumat. Situl se află la aproximativ 13 km nord-vest de Buzău, în perimetrul satului Cârломănești, pe un platou de formă ovală de aproximativ 7500 mp., la altitudinea de 200 m. Vegetația din zonă este un amestec de elemente specifice pădurii din arealuri deluroase și stepi. Evident, această poziție a fost potrivită pentru agricultură, creșterea animalelor și vânătoare, așa cum rezultă din analiza faunistică. Încă din preistorie această zonă a întrunit condițiile naturale de protecție, astfel încât aici s-au dezvoltat o importantă locuire de tip Monteoru și o impresionantă dăvă geto-dacică, datând din secolele II-I î.Hr. Aici s-a descoperit, de-a lungul timpului, un material arheologic impresionant și diversificat, incluzând și o mare cantitate de oase animliere. Primul eșantion de această natură a fost colectat în campaniile din 1973-75, constând din 2818 oase. Cel de-al doilea, la care ne referim în acest studiu, a fost

recoltat în campaniile din 2005-2012 și constă din 12483 oase. Oasele de mamifere se ridică la 98,64%, cele de păsări la 0,74%, iar cele de pește, la 0,69%. Rămășițele de pește provin de la specii de apă dulce, precum crapul, știuca, somnul etc. Din cele 12313 oase de mamifere, 5274 (42,25%) nu sunt atribuite cu exactitate unor specii. Din cele 7039 de oase identificate, 6486 (98,64%) aparțin unor animale domestice, iar 553 (7,86%) unor animale sălbatice. În rândul celor domestice predomină oasele de porc, cu un procent de 32,6%. Rumegetoarele mici ocupă următorul loc, cu 27,87%, urmate de bovine, un procent de 26,43% și ecvidee, 4,66%. Comparând acest eșantion cu cel recoltat prima dată la Cârломănești, se semnalează câteva modificări relative la proporția mamiferelor domestice. Proporția bovinelor rămâne neschimbată, ridicându-se, în ambele cazuri, cam la 26%. Variațiile apar exclusiv în raportul dintre ovicaprine și porci. În primul eșantion predomină rumegetoarele mici, cu 41,4%, față de 27,8% în cel de-al doilea caz. În cazul porcilor, raportul este de 24,7%, față de 32,6%. Procentul animalelor sălbatice se ridică la aproximativ 7%.

Sub aspectul categoriilor de vârstă în cazul porcilor, avem un procent mic de animale sacrificate înainte de 6 luni (11,92), 15,6%, între 6 și 12 luni, 57,8% între 1 și 2 ani, 10%, între 2 și 5 ani (mai ales între 2 și 2 1/2 ani) și 0,9%, peste 5 ani. Procentul animalelor de prăsilă (sacrificate peste vârsta de 2-3 ani) se ridică la 11%. Analiza maxilarelor recoltate arată un raport de 17/5 între masculi și femele, iar cea a mandibulelor, de 19/6. Procentul indică, în orice caz, faptul că femelele serveau creșterii efectivului de porci, iar masculii erau crescuți îndeosebi pentru hrană. În cazul bovinelor, analiza dentiției la 47 de indivizi indică sacrificarea înainte de 1 an, cu 14,9%, sub doi ani, cu 17,02%, sub trei ani, cu 29,79% și 38,29% peste această vârstă. În cazul vitelor de peste 3-4 ani, se înregistrează 23,4% sacrificate între 3(4) și 6 ani, 10,6% între 6 și 9 ani, 6,38% mult mai târziu. Ca atare, se înregistrează puține sacrificări de viței, păstrându-se un număr important pentru stimularea producției de lapte. Un procent mare (40%) dintre bovine era păstrat până la vârste târzii pentru obținerea de produse secundare. În ciuda faptului că rata vitelor tinere este de aproximativ 47%, consumul de carne de vită nu este specific dietei dacice, ci mai degrabă cel de produse din lapte.

Următoarea clasificare pe grupe de vârstă se referă la capre. Nu s-au făcut sacrificări la iezi sub 2 luni, aproximativ 13,7% se înregistrează la grupa de vârstă 2-6 luni și 19,34%, la cea de 6-12 luni. O treime dintre sacrificii se înregistrează la vârsta de 1-2 ani, iar 20%, între 2 și 4 ani, însemnând sacrificare pentru carne și reducerea numărului de animale neproductive. Procentul de 24% pentru nimalele sacrificate la vârsta de 4-6 ani, indică exploatarea caprelor pentru lapte și lână. Nu s-au găsit oase provenind de la capre bătrâne. Profilul pe vârste în cazul oilor este oarecum diferit de cel al caprelor. Nu se înregistrează sacrificii la animale sub 2 luni, iar pentru cele de 2-6 luni, procentul este de 4,76%. Pentru 6-12 luni procentul crește la 23,8%, ceea ce înseamnă sacrificarea pentru carne de bună calitate. 19% este procentul celor sacrificate între 1 și 2 ani și 23% pentru cele de 2-4 ani; aceste procente indică utilizarea cărnii de berbec dar și împospătarea turmelor prin tăierea oilor sterpe sau cu productivitate redusă. Un procent mic, de aproximativ 19%, reprezintă oile cu vârsta de 4-6 ani, iar 9,5%, a celor de peste 6 ani, ceea ce înseamnă exploatarea lor pentru lapte și lână. Vegetația locului și zona stâncoasă au fost propice creșterii caprelor mai ales. Numărul acestora depășește numărul oilor, astfel, din 71 de ovicapride, 29 sunt capre (40,8%) și 21 oi (29,6%). Din cele 12 ecvidee identificate, cel puțin o treime sau mai mult reprezintă animale tinere. Exceptând trei din acestea, patru depășeau 10 ani; celelalte au fost sacrificate la vârsta adultă. Cu siguranță, numai ocazional s-a mâncat carne de cal; cel puțin așa sugerează eșantionul de oase.

UN PUNCT DE VEDERE ASUPRA EVOLUȚIEI CERAMOLOGICE A ATELIERULUI
QUINTA DO ROUXINOL: QUINTA DE SÃO JOÃO DA ARRENTELA,
PORTUGALIA (70-425+D.C.)

José Carlos Quaresma, Cézer Santos

Rezumat. Articolul de față a fost realizat în baza cercetărilor întreprinse de autor, împreună cu Jorge Raposo, în ultimele două decenii. Articolul se concentrează pe prezentarea a două importante situri din bazinul inferior al fluviului Tajo: Quinta de São João (a cărei funcționalitate nu a fost încă determinată) și Quinta de Rouxinol (cu producție de amfore și de marfă de slabă calitate). Ambele situri, apropiate unul de celălalt, sunt situate în fața orașului Olisipo (Lisabona), cel mai important port din Lusitania, într-una dintre cele mai importante zone de producere de amfore pentru comercializarea peștelui sărat și vinului. În text se iau în discuție diferențele privind tiparele de consum de ceramică între Quinta de São João (sit a cărei stratigrafie se înscrie între cca. 70 și cca. 425 d.Cr.) și Quinta de Rouxinol (cu o stratigrafie înscrisă între cca. 235 și peste 425 d.Cr.).

PROBLEMA CELOR TREI ULCIOARE – O CONTRIBUȚIE LA STUDIUL BUNURILOR FUNERARE ÎN RITUALUL ÎNMORMÂNTĂRII PRIN INCINERARE

Snežana Golubović, Angelina Raičković Savić, Nemanja Mrđić

Rezumat. După săparea a 14.000 de morminte la Viminacium, cercetătorii încearcă să reconstituie atât cultul funerar cât și viața în cel mai mare dintre orașele provinciei Moesia Superior, prin analiza bunurilor funerare. Articolul de față se concentrează asupra mormintelor de incinerare de tipul Mala Kopašnica-Sase și a inventarului descoperit în acestea, pe cazurile în care sunt prezente trei ulcioare. Întrebarea este la ce obiecte să ne așteptăm, într-o mai mică sau mai mare măsură, dincolo de cele trei ulcioare. Trecerea în revistă include toate cimitirele cercetate până acum, care formează necropola unică de la Viminacium.

NOTE ASUPRA UNUI SECTOR DE FRONTIERĂ ROMANĂ APROAPE UITAT DIN MUNȚII MESEȘULUI (DACIA POROLISSENSIS)

Horățiu Cociș

Rezumat. Traseul Munților Meseș traversează de la sud la nord teritoriul administrativ al județului Sălaj, fiind o grupă montană localizată în extremitatea nord-estică a Munților Apuseni, o treaptă de relief cu extensie redusă, relativ uniformă și îngustă (5-8 km lățime). Procesul de organizare teritorială a provinciei Dacia a înglobat acest segment montan în teritoriul său, pe culmea munților fiind stabilite elementele fizice ale frontierei romane, areal recunoscut astăzi ca fiind *limes*-ul nord-vestic al Daciei Porolissensis. Culmea continuă și fragmentările masivului au dus la o adaptare particulară a sistemului frontalier, acesta fiind compus din turnurile de supraveghere localizate pe vârfurile predominante sau alte puncte strategice, din structurile de tip *burgus* care controlau accesul în provincie prin principalele văi de trecere, din castele auxiliare localizate la câțiva km în spatele acestei linii, respectiv din elementele de extra securitate și control sub forma unor fortificații liniare. Prezentul studiu are în vedere reanalizarea unui sector frontalier relativ ignorat. Acesta este amplasat în zona *Vârful Păstaie-Sub Păstaie-La Șuvar*, fiind compus din patru turnuri de supraveghere, o fortificație liniară de 1,5 km, respectiv o posibilă poartă secundară de tranzit.

DESPRE SCRIS ȘI ÎNVĂȚĂTURA DE CARTE LA TIBISCUM

Mariana Balaci Crînguș

Rezumat. Scrierea dă posibilitatea individului să-și facă cunoscute sentimentele, părerile, proprietatea sau măcar dorința sa de a se perfecționa. Scrierea spontană poate fi privită ca fiind o activitate care lasă să fie întrezărită inteligența și modalitatea individului de a se adapta la poziția sa socială. La Tibiscum avem dovezi directe ale importanței pe care o are scrisul în viața cotidiană și dorința de perfecționare în învățatura de carte; dintre acestea amintim *graffiti*, scrierea în pasta crudă pe material tegular sau alte produse ceramice, dar și scrierea de pe monumentele epigrafice. Înscrierile de la Tibiscum sunt în marea lor majoritate în limba latină, dar avem și scrieri în limba palmyrenilor sau greacă. Cu siguranță, indiferent de limba utilizată în scrierea pe diferite tipuri de materiale, populația de la Tibiscum a lăsat drept mărturie a prezenței sale aici și scrierile, fie ele informale, fie ele mai ales formale. Aceste înscrieri sunt dovada clară și palpabilă a cunoașterii în primul rând a limbii latine, dar și a celei aramaice, de către unii dintre ei. Analiza acestor înscrieri ne ajută să ne întregim imaginea unei comunități care s-a conturat pe malurile Timișului încă din primii ani ai provinciei și care și-a continuat traiul și după retragerea oficială a armatei și administrației romane, limba latină continuând a fi folosită de către cei rămași aici și în anii următori.

CULTELE AFRICANE ȘI ARMATA ROMANĂ DIN DACIA. CÂTEVA CONSIDERAȚII

Atalia Onițiu

Rezumat. Studiile privitoare la cultele africane, care au fost publicate în ultimul deceniu, readuc în atenția noastră problematica referitoare la prezența acestei categorii de culte în invocațiile armatei romane din Dacia. Chiar dacă cercetările arheologice nu au înregistrat noi descoperiri și evidențe, noile puncte de vedere ne-au determinat să reluăm subiectul în discuție și să reconsiderăm, pe alocuri, opiniile și ipotezele formulate anterior. Ne vom opri în cele ce urmează asupra divinităților nord-africane (Saturnus, Caelestis), dar mai ales asupra celor egiptene (Isis, Serapis), acestea din urmă bucurându-se în ultimul deceniu de o atenție deosebită din partea cercetătorilor, deopotrivă români și străini.

PIESE DE GLIPTICĂ ROMANĂ AFLATE ÎN COLECȚIA MUZEULUI JUDEȚEAN GORJ „ALEXANDRU ȘTEFULESCU”, TÂRGU JIU

Vasile Marinoiu, Ana Cristina Hamat

Rezumat. Acest articol aduce în discuție colecția de geme a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, din Târgu Jiu, formată din opt intalii romane. Această colecție este relativ recentă, pietrele prețioase fiind achiziționate prin cercetări arheologice începând cu 1997, precum și din donații din descoperiri făcute cu detectoarele de metale. Unele dintre acestea au fost publicate în 2012, apoi din nou în 2018, dar cu mai puține detalii. Bijuteriile provenite din cercetările arheologice au fost descoperite pe teritoriul județului cu ocazia cercetării preventive sau sistematice, în situri din epoca romană sau chiar din epoca medievală precum Bumbști Jiu și Căpreni. Pietrele erau lucrute din carneol și erau gravate cu subiecte simple precum un personaj aflat la cârma unei nave, zeități precum Minerva Pacifera, Faunus,

Diana, subiecte mitologice precum Omphale, animale precum căprioarele, ființe fantastice precum Medusa sau motivul *dextrarum iunctio*.

INELUL DE LOGODNĂ DE LA VIMINACIUM

Snežana Nikolić, Milica Marjanović

Rezumat. În timpul săpăturilor de salvare efectuate în zona de nord-vest a fortului legiunii la Viminacium, a fost descoperit un inel de argint cu camee. E vorba de un inel de logodnă, cu o camee inserată, cu o reprezentare a motivului cunoscut ca *dextrarum iunctio* și inscripția *OMONI(A)*. Este un inel special atât datorită motivului și inscripției, cât și contextului în care a fost descoperit. Mai exact, a fost descoperit în șanțul de apărare a fortului legiunii *VII Claudia*. Inelul se datează în a doua jumătate a secolului al III-lea, luând în calcul monedele și ceramica din același orizont.

BANCHETUL FUNERAR, PROCESIUNE SAU OFRANDĂ – CÂTEVA NOTE ASUPRA PICTURII ROMANE PROVINCIALE

Dragana Gavrilović, Jelena Anđelković Grašar

Rezumat. Articolul de față pune în discuție diferite imagini care conțin sclavi și decedați, prezenți în pictura murală romană târzie, mai cu seamă pe teritoriul de astăzi al Serbiei, făcând comparații cu exemple similare cunoscute în întreaga lume mediteraneană. Acestea reprezintă atât sclavi în procesiune, cât și versiuni restrânse, cu doi sau chiar un singur sclav pictat. Interpretările binecunoscute privind reminiscențele statutului social prestigios al celor decedați și dorințele lor de bunăstare și în viața de apoi sunt discutate împreună și în legătură cu riturile de înmormântare confirmate, care includ banchetul funerar și procesiunea, acordând o atenție specială poziției și rolului sclavilor în cadrul acestora. Pentru scenele restrânse din cimitirele C-160 și G-2624 de la Viminacium se introduce interpretarea acestui motiv ca referindu-se la tradiția ofrandelor la mormânt, după sau în timpul actelor de comemorare care urmează celui funerar.

MORMINTE SARMATICE DESCOPERITE ÎN SITUL ARHEOLOGIC DE LA MOȘNIȚA VECHĂ-„DEALUL SĂLAȘ” (JUDEȚUL TIMIȘ, ROMÂNIA)

Andrei Stavilă, Bogdan Alin Craiovan

Rezumat. Cercetarea arheologică în urma căreia au fost identificate cele patru morminte a fost una de salvare, fiind determinată de săparea unui șanț pentru introducerea de utilități în zona sitului arheologic Moșnița Veche-„Dealul Sălaș” (județul Timiș). Parte dintre mormintele prezentate au fost afectate de aceste intervenții neautorizate. Totodată, observăm că asupra mormântului 3 s-a intervenit încă din vechime. În conexiune anatomică a rămas partea inferioară a scheletului, craniul fiind identificat pe bazin, iar oasele din jumătatea superioară au fost identificate în umplutura gropii. Această intervenție ulterioară înhumării o legăm de fenomenul jefuirii mormintelor, practică larg documentată la sarmați în zona Banatului românesc, nordul Serbiei sau estul Ungariei. Mormintele au o orientare generală S-N, mobilierul funerar fiind constituit din vase ceramice și piese din metal. Vasele ceramice se

referă la castroane tronconice și căni, realizate dintr-o pastă fină, bine lucrată, arsă reducător, caracteristice perioadei. Atrage atenția cana prevăzută cu tub de scurgere din M.1, aceasta asigurând mormântului o datare cuprinsă între ultima treime a secolului IV d.Hr.–prima jumătate a secolului V d.Hr. În aceeași perioadă încadrăm și M.3, datarea fiind asigurată de fragmentul de fibulă din fier care poate fi încadrată categoriei fibulelor cu picior întors pe dedesubt. Mobilierul funerar provenit din M.2 și M.4 asigură o datare mai generală a celor două complexe arheologice pe parcursul secolelor III-IV d.Hr.

CONSIDERAȚII PRIVIND PREZENȚA AVARILOR ÎN TRANSILVANIA. CRONOLOGIE. MOTIVAȚIE. LIMITE TERITORIALE

Călin Cosma

Rezumat. Prezența războinicilor avari în Transilvania în perioada secolelor VII-VIII este o realitate ce nu poate fi contestată atât timp cât este atestată prin cimitirele și mormintele ce aparțin, dincolo de orice îndoială, războinicilor de origine avară. Primele incursiuni ale avarilor în platoul transilvan au avut loc după anul 630 și urmăreau ocuparea/ cucerirea zonelor bogate în sare din centrul Transilvaniei. Un lucru posibil doar după ce au instituit controlul direct asupra comunităților de gepizi din centrul platoului transilvan. Nu cred că putem vorbi de o cucerire a Transilvaniei, ci mai degrabă de o acțiune de preluare a controlului asupra unui teritoriu de care avarii erau interesați datorită resurselor de sare. Nu au decimat comunitățile gepide, ci au trăit alături de acestea folosindu-le la extragerea sării. În baza datelor arheologice care pot fi atribuite cu certitudine războinicilor avari (cimitire și morminte), putem observa că intrarea avarilor pe platoul transilvan nu a fost un fenomen de masă, iar teritoriul în care au dominat în fapt a fost mult mai restrâns decât a fost el estimat de unii specialiști. E vorba de un teritoriu cuprins între Câmpia Turzii și Teiuș, zona în care Mureșul cotește spre sud, pe ambele maluri ale acestuia. Informațiile de până acum nu permit obținerea unei imagini generale a modului în care a luat sfârșit dominația avară în Transilvania. Istoria provinciei centrale a României în prima jumătate a secolului al IX-lea mai prezintă multe incertitudini pe care numai cercetările arheologice viitoare la vor putea descifra. În baza celor de mai sus, cred că nu se poate vorbi cătuși de puțin de o „avarizare” a Transilvaniei, ci mai degrabă de o „slavizare” a regiunii din moment ce așezări și cimitire slave din perioada secolelor VII-VIII/IX au fost documentate în întregul areal al platoului transilvan. Avarii și-au creat un loc al lor în această lume slavă, într-o arie geografică relativ restrânsă.

ORIZONTUL FUNERAR DE TIP SUD-DUNĂREAN 2, PE TERITORIUL OLTENIEI, FAZA I (SECOLELE XI-XIII)

Silviu Oța

Rezumat. În afara Banatului, la nordul Dunării, în secolele XI-XII și până în jurul celui de-al treilea sfert al secolului al XIII-lea, în spațiul dintre Carpații Meridionali, Dunăre și Râul Olt este cunoscut același orizont funerar, de tradiție bizantină. Acesta este și singurul identificat până în prezent în spațiul geografic studiat cât și în intervalul cronologic menționat. El constituie faza I a unui mai larg, care se întinde de la sfârșitul veacului al XIII-lea și până în cel de-al XV-lea (faza II), la sud de Munții Carpați. Pe alocuri, mai poate fi observat și în Banat, Dobrogea, Moldova, Transilvania sudică și estică (faza II).

În studiu au fost analizate un număr de puncte cu necropole sau piese găsite izolat, care se găsesc în special de-a lungul Dunării (Drobeta-Turnu Severin-Termele romane, Hinova-Proprietatea lui C. Trocan, Izâmșa-Dealul Fântânilor, Izvoarele-Punct necunoscut, Celeiu, Orlea-Punct necunoscut, Ostrovul Mare-Km. Fluvial 875), în zona Râurilor Olt (Ferigele) și Jiu (Craiova-Făcăi). Au fost avute în vedere toate informațiile arheologice avute la dispoziție, legate de ritul și ritualul funerar. Inventarele descoperite constau în special în podoabe tipic feminine (cercei, diademe, șiraguri de scoici, brățări), dar și monede și accesorii vestimentare, precum nasturi. O parte a cimitirelor a funcționat și în perioada următoare (Drobeta-Turnu Severin-Termele romane), altele probabil au fost abandonate.

NOTE ARHEOLOGICE

NOTĂ ASUPRA A TREI TOPOARE PREISTORICE DESCOPERITE ÎN JUDEȚUL OLT

Iulia Răbîncă, Sabin Popovici

Rezumat. Cercetările arheologice desfășurate de-a lungul timpului în siturile de referință ale neo-eneoliticului din județul Olt au dus la descoperirea, alături de o cantitate impresionantă de ceramică, și a unui număr apreciabil de unelte de piatră șlefuită. Din păcate, publicarea acestora s-a făcut sumar și în cadrul unor studii unde nu acestea reprezentau obiectul principal. Obiectul articolului nostru este prezentarea a trei topoare preistorice, probabil, neo-eneolitice, din păcate, descoperiri întâmplătoare, fără context stratigrafic clar. Din acest punct de vedere propunem alcătuirea unor lucrări de sinteză în ceea ce privește uneltele de piatră șlefuită din Oltenia, lucrări în care să fie prezentate atât sub aspect tipologic cât și cultural evoluția uneltelor de piatră șlefuită din spațiul amintit.

LIMESUL ÎN PROVINCIA MOESIA SUPERIOR ȘI SUD-VESTUL DACIEI: CONSIDERAȚII PRIVIND PRINCIPALA CALE DE COMUNICAȚIE

Vladimir P. Petrović

Rezumat. Fortificațiile și așezările civile aparținând limesului din provincia Moesia Superior erau legate printr-un drum care se desfășura pe malul drept al Dunării. Acestea erau complet diferite una de cealaltă, datorită dimensiunilor și rolului jucat în sistemul comun de apărare și nu toate erau conectate la axa majoră de comunicație. Este important să conturăm aici un grup particular de *castella*, puncte majore de traversare de pe malul drept pe cel stâng al Dunării, așa cum este *Lederata* (Ram).

O BAZĂ DE COLOANĂ DE LA MICIA

Marius Barbu

Rezumat. Articolul de față își propune să aducă în atenție un nou pedestal atic de coloană. Piesa a fost înregistrată în curtea unei familii din localitatea Vețe, județul Hunedoara, și aparține unei serii de monumente recent identificate în urma unui program de conștientizare a comunității, inițiat de echipa de cercetători ai sitului de la Micia.

Acest element arhitectural, realizat din calcar oolitic, în care se pot observa cochilii de moluște marine, este relativ bine conservat. În urma analizării formei și proporțiilor acestui pedestal de coloană, putem deduce că a fost realizat în concordanță cu canoanele timpului și principiile emise de Vitruvius. Deși nu cunoaștem amplasamentul și destinația imobilului căruia i-a aparținut coloana, caracteristicile acesteia indică apartenența la o clădire elegantă, de dimensiuni apreciabile raportate la canoanele arhitecturii clasice. Numeroasele colonade descoperite la Micia atestă dezvoltarea, aici, unei arhitecturi specifice centrelor urbane din Dacia, pedestalul atic expus cu această ocazie fiind un argument suplimentar referitor la nivelul ridicat de dezvoltare a *pagus*-ului pe valea Mureșului.

O CAMEE DE EPOCĂ ROMANĂ CU REPREZENTAREA GORGONEI MEDUSA, AFLATĂ ÎN COLECȚIA MUZEULUI JUDEȚEAN BOTOȘANI

Ana Cristina Hamat, Adela Kovacs

Rezumat. Prezentul articol readuce în discuție un artefact special, descoperit în urmă cu peste 25 de ani și aflat în prezent în depozitele Muzeului Județean Botoșani. Este vorba despre o camee cu reprezentarea Gorgonei Medusa, care până acum nu a beneficiat de o prezentare adecvată, fiind adusă în atenția publicului larg printr-o scurtă notă într-o publicație locală. Cameea a fost descoperită în 1994, cu ocazia cercetărilor arheologice efectuate în satul Coțușca (județul Botoșani). Piesa a apărut într-un sondaj efectuat la 1 km distanță de necropola secolelor IV-V de la Nichiteni. Este vorba despre o camee realizată din onix în două straturi, fiind datată în secolele II-III d.Hr. Reprezentarea Gorgonei Medusa pe camee este unul dintre cele mai populare subiecte pentru astfel de artefacte și, prin urmare, a devenit pretextul pentru una dintre cele mai celebre serii glifice, cu o popularitate care precede epoca Imperiului și durează până în Antichitatea târzie, fiind, de asemenea, unul dintre simbolurile preferate în arta Evului Mediu și chiar în epoca modernă.

MATRIȚA UNEI PLOSCUȚE DE PELERIN, CU IMAGINEA SF. SIMEON STILITUL CEL TÂNĂR

Ergün Lafli, Maurizio Buora

Rezumat. În acest sumar articol va fi prezentată a inedită valvă de turnare pentru o *ampulla* metalică de orație, din patrimoniul Muzeului orașului Gaziantep, în sudul Turciei. Matrița, din steatit, prezintă inscripția *Εὐλογία [Κ]υρίου καί τοῦ Ἁγίου [θαυματουργ]γοῦ* (elogiu *Domnului și sfântului taumaturg* – „făcător de minuni”). Vasul prezintă, de asemenea, imaginea Sf. Simeon Stilitul cel Tânăr din secolul al VI-lea d.Ch. și a doi cavaleri călare, în compoziție heraldică amplasată în partea de jos a ploscuței. Matrița din Gaziantep poate fi datată în perioada bizantină mijlocie, mai precis, în perioada cuprinsă între anii 969 și 1074 d.Cr. Matrița pare să fie unică atât datorită dimensiunilor sale cât și prin prezentarea a doi pelerini (?) călare.